

יהושע העשיל פריד בן הרב חיים צבי זצ"ל

נולדתי בעיר קאפיש "NAGY KAPOS - VELKE KAPUSANY"

ב 29/7/1929 כ"א תמוז תרפ"ט בן ראשון לאחר ארבע בנות וקבלוני בשמחה רבה, כך סיפרה לי אחותי ציפורה. בגיל ארבע סיפרו אותי וישר מהספר אבא ז"ל לקח אותי לחיידר, כמובן שהשאירו לי פאות אשר נשאר עד בואי למחנה הריכוז. בגיל שש ידעתי להתפלל, למדתי תורה ומשנה והתחלתי ללכת לבית ספר עממי (במקום לא היה בית ספר יהודי).

שעות הלימוד בבית הספר הכללי היו משעה 8.00 בבקר עד שעה 12.00 בצהרים, שעות החיידר היו משעה 5.30 עד 7.00 בבקר ומשעה 14.00 עד 19.30 בערב. את השעורים לבית הספר הייתי מכין לאחר שחזרנו מהחיידר כלומר משעה 20.30 עד 22.00 בלילה. עזרה בהכנת השעורים והציורים קבלתי מאחותי אסתר. המורה שהיתה גויה LANG-GIZELA ומאד קפדנית תמיד ציינה אותי לדוגמא.

אבא ז"ל העיר אותי בשעה 5.00 בבקר, הביא לי למיטה מים לנטילת ידיים, לפי דיני ישראל אסור ללכת בבקר ד' אמות ללא נטילת ידיים. לאחר מכן נתן לי לשתות כוס תה, התלבשתי והלכתי לחיידר אבא זצ"ל ל ליוה אותי לחיידר ובחורפים המושלגים לא אחת החלקנו על הקרח.

בחייידר למדנו עד שעה 7.00, התפללנו אכלנו במקום ארוחת בוקר שהבאנו מהבית וישר לבית הספר הכללי. במידה והלימודים בבית הספר הכללי היו נגמרים לפני השעה 12.00 הלכנו לחיידר ולא הביתה. משחקים לא היו כיון שהיום היה עמוס. ילד יהודי לא הלך לגן ילדים. (לא הכרתי משחקים או גן ילדים). הלימודים בחייידר היו שבעה ימים בשבוע כולל שבת אחרי הצהרים, כולל מכות וצביטות שלא אחת אחותי רחל הצילה אותי מהן. בשבת בזמן הארוחה אבא זצ"ל היה בוחן אותי בפרשת השבוע ובתלמוד שלמדתי במשך השבוע.

בלילות החורף כשהלכנו הביתה, לא אחת נתקלנו בצעירים נוצריים אשר הציקו לנו, משכו לנו בפאות, קללו אותנו וגם היכו אותנו.

בתקופת ההונגרים בדרך לתְיידר הייתי צריך לעבור דרך תחנת משטרה, מאד פחדנו ואסור היה לנו להסתכל לכוון התחנה, נקראנו להיכנס לתחנה וקבלנו מכות ומשיכות בפיאות.

בגיל 10 אבא רשם אותי לגמנסיה העברית בעיר "אונגוואר" בתור תלמיד אקסטרני, המטרה היתה להקדיש יותר זמן ללימודי קודש ולהיבחן בסוף השנה.

בגיל 11 למדתי בישיבה קטנה בעיר אונגוואר, נסעתי עם רכבת כל יום ראשון וחזרתי הביתה ביום חמישי בערב. אמי ז"ל ל ליותה אותי לתחנת הרכבת ודיברה עם הקונדוקטור שישגיח עלי לבל אוציא את ראשי החוצה מחלון הרכבת. סידרו לי "ימים" כלומר, כל יום אכלתי אצל משפחה אחרת שההורים הכירו.

הייתי מאד מפונק באוכל ונלחמתי לגמור את אשר הגישו לי כי הייתי ביישן גדול.

זכורני פעם אחת כי נתנו לי "היצקוק", מין בצק מתפוחי אדמה מאכל הונגרי שמאד לא אהבתי. לא ידעתי מה לעשות וכשעזבו אותי לבד בחדר, שמתי את האוכל בכיס, כשבעלת הבית חזרה וראתה כי הצלחת ריקה בקשה לתת לי תוספת והתחננתי כי אני שבע ולמעשה לא אכלתי כלום והייתי רעב מאד.

בזמן הזה שושנה ואסתר עבדו בעיר אונגוואר בבית מלאכה לפרוות באתי אליהם הוצאתי את "היצקוק" מהכיסים, כמובן שמאד צחקו אבל אכלו כי היו רעבות. הגעגועים הביתה היו חזקים מאד, ולמעשה בזמן הזה לא למדתי שום דבר ובסוף העונה חזרתי ללמוד בקאפיש.

אבינו שכר עבורי ועבור אחי הקטן אהרון דוד הי"ד מלמד בשם ר' אלטר שהיה תלמידו של הסבא רבא יהושע העשיל וגם שימש כשמשו של הסבא – כבוד גדול.

ר' אלטר היה יהודי תלמיד חכם שנותר ללא פרנסה לאחר שהנאצים סגרו לו את חנות המכולת, הוא לימד את שנינו בלבד.

אבינו נפטר לאחר הבר מיצוה שלי וכעבור שנה נלקחנו לגטו ולאשוויץ.

במחנה ריכוז הייתי בקבוצת ילדים שנקראו "ילדי מנגלה" יימח שמו וזכרו, רופא נאצי שעשה ניסויים רפואיים ביהודים. ר איתי לא אחת את מלאך המוות בעיני וניצלתי. לא המשכתי בשושלת הרבנות כפי שהורי ע"ה רצו, אבל תודה להקב"ה עברו כל החסדים והטובות שעשה עמדי.

השתחררתי ממחנה הריכוז ביום 8.5.1945 על-ידי הצבא האמריקאי, בעיר - KUNZKIRCHEN - אוסטריה הייתי מאוד חולה וחלוש ואשפזו אותי בבית חולים של הצבא האמריקאי.

בתחילת חודש יוני 1945 שני חברי ואני בראון אָלן (היום באמריקה) ומאיר ארנו ז"ל ברחנו מבית החולים כדי לחזור הביתה. מאחר והגשר על נהר הדנובה בעיר BRATISLAVA הופצץ, נסענו לבודפשט ומשם הביתה, עם רכבת חינום אין כסף על גג הרכבת. נדמה לי כי בסוף חודש יוני 1945 הגענו חזרה לקאפיש, שושנה אסתר ורחל היו בבית וקיבלו אותנו בהפתעה ובאהבה רבה, הם לא ציפו כי אני המפונק אנצל, וטיפלו בי עד שהבראתי.

לאחר פסח 1946, שושנה, רחל ואנוכי חצינו את הגבול מצ'כיה באופן בלתי לגלי לגרמניה והצטרפנו לקבוצת "בני עקיבא" במחנה הפליטים בעיר LANDSBERG.

אסתר התחתנה ונשארה בצ'כיה בעיר KARLOVY VARY.

בסוף 1946 באמצעות אירגון עליה ב' עברנו באופן בלתי לגלי מגרמניה דרך אוסטריה והרי האלפים לאיטליה.

באיטליה היינו בעיר KREMONA וב- ROME במחנה סרטים שהפך למחנה פליטים CINA-CITA ולאחר מכן בעירה GROTE FERATA (סמוך לרומא).

בתחילת 1947 בחודש מרץ לפני פסח (ב- 27.3.47) עלינו ארצה
באמצעות אירגון עליה ב' באוניית המעפילים "מולדת", האוניה
נתפסה ע"י האנגלים שגררו אותנו לנמל חיפה ומחיפה לקפריסין
למחנה קיץ ולאחר מכן בעיר FAMAGUSTA למחנה חורף.

ב - 9.4.1948 עליתי ארצה עם עלית הנוער מקפריסין, ובתעודה
מזויפת הגענו לנמל ת"א בשבת.

האנגלים היו עוד בארץ, המנדט הסתיים ביום 15.5.48.

שושנה ורחל נשארו בקפריסין עד להפוגה הראשונה של מלחמת
השחרור בחודש יוני 1948.
אחותי צפורה שימשוביץ' קיבלה אותי ולאחר מכן את שושנה ורחל
במסירות ונתנה לנו בית חם.

התחתנתי עם בחירת לבי רבקה לבית הדרי ביום ה-7.6.52 לאחר
שירות צבאי ויש לנו ב"ה שלושה ילדים, נכדים ונינות.

הספורים רבים הם והזמן קצר,

הם עוד יסופרו בפרוטרוט בבוא בעת.

יהושע

